

Ducatteau, Héloïse Elisabeth Marie-Vincent Ghislaine

[Ossenkop, Christina; Winkelmann, Otto (éds.). Manuel des frontières linguistiques dans la Romania]

Linguistica Brunensia. 2025, vol. 73, iss. 1, pp. 157-159

ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/LB2025-37192>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.82574>

License: [CC BY-NC-ND 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Access Date: 14. 10. 2025

Version: 20250711

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Christina Ossenkop – Otto Winkelmann (éds.):

Manuel des frontières linguistiques dans la Romania.

Berlin/Boston: de Gruyter. 2018. IX + 606 s. Manuals of Romance Linguistics, 11.

ISBN 978-3-11-031315-4

Recenzovaná práca sa nachádza na pomedzí geolingvistiky a dialektológie: zaoberá sa jazykovými hranicami na rôznych územiach, kde sú románske jazyky oficiálne uznané. Ešte pred obsahom je v poznámke predstavená zbierka, do ktorej je tento zväzok zaradený. Je to len jedenásty zo šesťdesiatich zväzkov, ktoré boli vydané. Táto zbierka vystriedala *Dictionnaire de linguistique romane* (osem zväzkov vydaných v rokoch 1988 až 2005) a *Histoire des langues romanes* (tri zväzky vydané v rokoch 2003 až 2008). Jazyky vybrané do tejto novej zbierky sú francúzština, taliančina, španielčina, angličtina a v ojedinelých prípadoch portugalčina. Je preto prekvapujúce, že ostatné románske jazyky s úradným štatútom, ako katalánčina, okcitančina, galícijčina a rumunčina, boli vylúčené. A nemyslíme pod angličtinou nepresnú globštinu, ktorá sa stala *lingua franca*? V každom prípade je táto príručka napísaná výlučne vo francúzštine.

Na zadnej strane obálky je zhrnutý úvod, v ktorom sa rozlišujú rôzne typy hraníc a príslušné oblasti to znamená izoglosy. Hranica sa delí na geolingvistickú, sociolingvistickú, psycholingvistickú a hranicu jazykovej politiky. Päť hlavných oblastí tvorí galoromanská oblasť, iberoromanská oblasť, italoromanská oblasť, juhovýchodné Romansko a Nové Romansko. Tieto dva termíny sú súčasťou veľmi germánskej terminológie, ktorá by mohla zavádzať informovaného čitateľa, ktorý by mohol pochopiť, že Romagna je Rumunsko, keďže sa tak vyjadruje v taliančine. To isté platí aj pre výraz romanofónny, ktorý by sa mohol chápať ako rumunsky hovoriaci. Treba poznamenať, že tieto dva odborné termíny už použili okrem iných aj portugalskí (Melo – Araújo e sá 2007: 171–181) a švajčiarski (Gajo 1996: 431–440) akademici. V úvode je zhrnutá každá kapitola s DOI predtým, ako sa ustúpi kapitole o teóriách a metódach výskumu.

V tejto časti dešifrujeme nuansy medzi jazykmi vzdialenosti (jazyky, ktoré sú tak vzdialené od ostatných, že už nie sú vnímané ako variety) a jazykmi rozpracovania (variety jazyka). Geolingvistické hranice sa delia na hranice osídlenia, prirodzené jazykové hranice a politicko-jazykové hranice. Sociolingvistické hranice zahŕňajú skupinové jazykové hranice, doménové jazykové hranice a psycholingvistické hranice. Vysvetľujú sa aj charakteristiky hraníc: môžu byť veľmi málo kontrastné medzi jazykmi, ktoré sú si jazykovo blízke, ako napríklad katalánčina a španielčina, alebo veľmi kontrastné napríklad medzi španielčinou a baskičtinou. Hranice môžu byť priepustné a jednosmerné alebo obojsmerné: okcitaní hovoriaci hovoria španielsky v prítomnosti neokcitaní hovoriacich, ale naopak, španielsky hovoriaci zo zvyšku Španielska neprekračujú hranice okcitaní hovoriacej oblasti. Naopak, hranica medzi Saint-Georges-de-l'Oyapock vo Francúzskej Guyane a Oiapoque v severovýchodnej Brazílii je obojsmerná medzi portugalčinou a francúzštinou. Hranice sa líšia aj podľa svojej šírky: kým nemčina a poľština

sú veľmi úzke, okcitančinu vo Francii a langue d'oïl oddeľuje prechodná zóna v podobe polmesiaca v Bourbonnais. Používajú sa rôzne typy grafického znázornenia: izoglosy (Rosenqvist 1919: 87–118), syntéza izoglos (Pottier 1968: 1146–1161) a farebná podobnosť (Berschin et al. 2008).

Každá hlavná časť je venovaná osobitnej románskej oblasti. To zodpovedá skôr andragogickému než vedeckému kritériu (Meier 1941). Každá z týchto makrokapitol je rozdelená na štyri alebo päť mezokapitol, s výnimkou Nového Romanska, ktoré je rozdelené na osem mezokapitol. Zamerajme sa na hranice okcitančiny. Pokiaľ ide o rôzne variety okcitančiny uvedené na s. 114, je prekvapujúce, že sa nespomínajú varieta *béarnais*, ktorou sa zaoberá Bourdieu (Milhé 2020), a *marchois*, najohrozenejšia varieta (Quint 1991; 1996), ktorá je zahrnutá do projektu Národnej výskumnej agentúry (ANR). V súvislosti so stavom a životaschopnosťou okcitančiny je prekvapujúce, že sa nespomínajú štúdie Dominguez Fonseca Favre (2017) a Chorin (2017), ktoré opisujú a analyzujú jej používanie v kalandrijských školách hovoriacich okcitanškom jazykom. Tie sú len spomenuté na s. 128, ale ich fungovanie nie je prezentované. Najnovšia práca o okcitančine v Španielsku sa vôbec nespomína, hoci sa v nej diskutuje o životaschopnosti idiómu (Lehne 2013). Uvedené sú len departementy, niekoľko miest (napríklad Avignon, ale nie Aix-en-Provence, hoci to je väčšie mesto), rieky a historické provincie, ktoré dnes nemajú administratívnu platnosť (Quercy, Périgord, Provence, Dauphiné). Jediným rozdielom je, že tri hlavné oblasti (severookcitanška, juhookcitanška a gaskonská) majú rôzne farby, ale farba severookcitanškej prakticky splyva s farbou langue d'oïl. Farba pre francúzsko-provensálsku oblasť je taká nenápadná, že čitatelia, ktorí nečítali text, si môžu myslieť, že ide o okcitanšku oblasť.

Celkovo tu máme konzultačné dielo, ktoré posluží ako základ pre budúce geo-, socio- alebo psycholingvistické prieskumy na aktualizáciu týchto hraníc. Jediné, čo chýba, je, aby bolo dostupné v otvorenom prístupe, aby sa rozšírila jeho čitateľská obec a citovateľnosť.

Bibliografia

- Berschin, Helmut – Felixberger, Joseph – Goebel, Hans. 2008. *Französische Sprachgeschichte*. Hildesheim/Zürich/New York: Olms.
- Chorin, Émilie. 2017. *La comparaison des langues en contexte immersif: analyse de pratiques enseignantes en école et collège dans les Calandretas, établissements bilingues français-occitan*. Toulouse. Thèse de doctorat. Université Toulouse II Jean Jaurès (UT2J, ex-Université II Le Mirail) <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-02021314/document>
- Dominguez Fonseca Favre, Marina. 2017. *Didactique du plurilinguisme et intercompréhension intégrée: étude de pratiques en terrain catalan et occitan*. Thèse de doctorat. Genève: Université de Genève. <https://doi.org/10.13097/archive-ouverte/unige:96383>

- Gajo, Laurent. 1996. Le bilingue romanophone face à une nouvelle langue romane: un atout bilingue doublé d'un atout roman? *Études de linguistique appliquée* 104: 431–440.
- Lehne, Florian. 2013. *Era lengua d'usatge preferent-Aktuelle Sprachenpolitik in- und rund um die Val d'Aran*. Vienne. Mémoire de maîtrise. Université de Vienne.
- Meier, Harri. 1941. *Die Entstehung der romanischen Sprachen und Nationen*. Frankfurt am Main: Klostermann.
- Melo, Silvia – Araújo e Sá, Maria Helena. 2010. Images du plurilinguisme et conscience [sic!] linguistique dans des clavardages romanophones (2007). *Revista Nebrija de Lingüística Aplicada a la Enseñanza de Lenguas (RNAEL)* 4(8): 171–181.
- Milhé, Colette. 2020. Les étranges relations au béarnais de Bourdieu. *Lengas* 87.
- Pottier, Bernard. 1968. La situation linguistique de la France. In: Martinet, André. *Le Langage*, 1146–1161. Paris: Gallimard.
- Quint, Nicolas. 1991. *Le parler marchois de Saint-Priest-la-Feuille (Creuse)*. Limoges: La Clau Lemosina.
- Quint, Nicolas. 1996. *Grammaire du parler occitan nord-limousin marchois de Gartempe et de Saint-Sylvain-Montaigut (Creuse): Étude phonétique, morphologique et lexicale*. Limoges: La Clau Lemosina.
- Rosenqvist, Arvid. 1993. Limites administratives et division dialectale de la France. *Neuphilologische Mitteilungen* 20: 87–118.

HÉLOÏSE ELISABETH MARIE-VINCENT GHISLAINE DUCATTEAU

Dynamique Cadres / Université Gustave Eiffel / Université Paris-Est Créteil (UPEC)
181, avenue Daumesnil
75012 Paris
France
heloise.ducatteau@sciencespo.fr

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as image or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.